

Дрокіна Ніна Іванівна – старший викладач кафедри туризму Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського.

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ НА ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Відомо, що туризм це одна з бюджетотворних галузей, яка при незначних капіталовкладеннях є досить прибутковою. Однак, розвиток туризму як в цілому по Україні, так і в окремих регіонах, відстає від рівня розвинених у туристичному відношенні країн. Економічні, політичні реалії України, фінансова економічна криза суттєво вплинули на потік туристів та прогностні показники діяльності туроператорів і турагентів. Під час кризи припинило свою діяльність 40 % туристичних підприємств в Україні. Також спостерігається переорієнтація туристичних фірм на в'їзний туризм, що частково дозволяє вирішувати проблему недостатності фінансових ресурсів [1]. Особливої актуальності набуває впровадження інноваційних технологій в діяльність туристичних підприємств. Але домінуючі у теперішній час традиційні підходи до методів управління інноваційної діяльності, забезпечення реалізацію інноваційних проектів необхідними фінансовими ресурсами не забезпечують адаптивності та стійкого функціонування туристичних підприємств в умовах економічної кризи. Тому, питання формування джерел фінансування інноваційних проектів туристичних підприємств в умовах кризи набуває особливої актуальності.

Метою дослідження є обґрунтування джерел фінансування інноваційних проектів на туристичних підприємствах.

Інновації – необхідний процес в створенні нового привабливого турпродукту, формуванні сприятливих умов для активізації діяльності інвесторів у туристичній сфері країни. Туризм є багатовекторною та

мультигалузевою сферою і тому складною для запровадження радикальних інновацій [2].

Інновації та інноваційні проекти на туристичних підприємствах носять переважно поліпшувальний характер та пов'язані зі сферою інформаційних технологій. Так, наприклад, новими напрямками використання інформаційних технологій для туризму є: запровадження мобільного Інтернету, електронних каталогів пропозицій, поширення on-line-бронювання не лише в роботі з ритейловими агентствами, а й безпосередньо з клієнтами. Неординарні ідеї, що просувають бізнес у сфері туризму, автоматизація і доступність довідкової інформації, розробка нових туристичних маршрутів, програмне забезпечення і програмні рішення – це тільки деякі приклади, що ілюструють інноваційну діяльність і напрям її подальшого розвитку [2]. Але задля ведення інноваційної діяльності та впровадження інноваційних проектів туристичному підприємству необхідно її фінансове забезпечення.

Згідно ЗУ «Про туризм», який передбачає джерела фінансування туризму, туристична діяльність здійснюється за рахунок: власних фінансових ресурсів суб'єктів туристичної діяльності, грошових внесків громадян і юридичних осіб; позикових фінансових коштів (облігаційні позики, банківські і бюджетні кредити); безвідплатних і добродійних внесків, пожертвувань підприємств, установ, організацій і громадян; позабюджетних фондів; засобів фонду розвитку України, яка формується за рахунок відрахувань суб'єктів підприємництва незалежно від форм власності; іноземних інвестицій; надходжень від туристичних лотерей; інших джерел, не заборонених законодавством України [3].

Фінансування інноваційних проектів в туристичній діяльності відбувається переважно за рахунок залучених і позичкових засобів (близько $\frac{2}{3}$) і лише частково - за рахунок власних та інших джерел. Серед залучених засобів основна частка (50 % і більше) припадає на кредиторську заборгованість. Це пов'язано з тим, що туристичні підприємства отримують гроші за продані тури раніше, ніж надають послуги туристу за договором. Туристичні фірми не

користуються кредитуванням під оборотні засоби. Адже джерелами фінансових ресурсів туристичного підприємства є власні та залучені засоби. При цьому залучені засоби, будучи власністю інших економічних суб'єктів, постійно перебувають у розпорядженні туристичного підприємства. Тому всі залучені засоби можна вважати засобами, прирівняними до власних. Потреба у позикових засобах у туристичного підприємства виникає лише при кредитуванні інвестицій, необхідних для будівництва готелів, придбання туристичних автобусів та реалізації інших інноваційних проектів [4].

Так, всі джерела фінансування інноваційних проектів на туристичному підприємстві можна розділити на залучені, позикові, власні та інші засоби (рис.1).

Рис. 1. Джерела фінансування інноваційних проектів на туристичних підприємствах

Джерелами формування фінансових ресурсів для реалізації інноваційних проектів туристичних підприємств є: виручка від реалізації турпродукту та окремих послуг туризму; виручка від продажу майна туристичних підприємств або здачі його в оренду; прибуток; амортизаційні відрахування; спонсорська

допомога; позикові кошти інших фірм (відстрочка платежів перед готельними, транспортними та іншими підприємствами); кошти засновників, акціонерів; кредити банківських установ, в основному короткострокові; надходження з бюджету на оплатній і безоплатній основі, та ін. [5, с. 54].

Отже, для реалізації інноваційних проектів можна використовувати різні джерела фінансування. Кожне з них має свої переваги і недоліки, тому прийняття рішення щодо їх вибору слід ретельно обґрунтовувати [6].

Таблиця 1

Характеристики джерел фінансування інноваційного розвитку

Джерела фінансування	Переваги	Недоліки
Самофінансування (амортизаційні відрахування, мобілізація внутрішніх активів, виручка від реалізації окремих видів майна, нерозподілений прибуток та ін. накопичення)	- незалежність від різноманітних фінансово-кредитних установ; - забезпечення фінансової стійкості підприємства, його платоспроможності в довгостроковій перспективі, зниження ризику банкрутства	- затримка платежів обмежує можливість фінансування інновацій за рахунок прибутку; - недостатній обсяг власних коштів зумовлює низьку інноваційну активність; - обмеження темпів розвитку
Позикові засоби (довгострокові кредити фінансово-кредитних установ, лізинг, форфейтинг, франчайзинг)	- можливість розвитку виробництва, збільшення прибутковості власного капіталу; - швидке оновлення основних виробничих фондів без значних одноразових витрат	- погіршення фінансових результатів реалізації проектів; - високий ступінь ризику; - проблеми гарантій або застави, необхідних для кредитування
Залучені засоби (бюджетні кошти державного й місцевого рівнів; вітчизняні та іноземні інвестиції: гранти, міжнародні програми, пайові внески іноземних інвесторів, кошти іноземних наукових фондів; емісія акцій)	- акумулювання крупних фінансових ресурсів шляхом розміщення акцій; - можливість відносно вільно маневрувати структурою цих ресурсів; - прямі вкладення у вигляді цінних паперів, основних фондів, промислової та інтелектуальної власності та прав на них здійснюються на основі укладання партнерських угод про спільне ведення інноваційної діяльності	- заангажованість конкурсного відбору інноваційних проектів; - ПрАТ не можуть залучати значні обсяги інвестиційних ресурсів; - розміщення цінних паперів є складним і дорогим процесом; - недостатній розвиток фондового ринку; - додаткова емісія цінних паперів може призвести до розмиття пакета акцій та рейдерства

Оскільки інноваційна діяльність характеризується досить високим ступенем невизначеності й ризику, важливо використовувати різноманітні

джерела фінансування впровадження інноваційних проектів для досягнення гнучкості та адаптивності туристичного підприємства до вимог ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кравчук І.В. Застосування ефективних антикризових заходів в управлінні фінансовими ресурсами на туристичних підприємствах України / І.В. Кравчук // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2009. – №5,Т.2. – С. 166-169.

2. Михайліченко Г.І. Інноваційний розвиток туристичних підприємств: напрями змін та фактори впливу / Г.І. Михайліченко. // Економіка. Управління. Інновації. – 2012. – № 1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui_2012_1_34.pdf

3. Закон України «Про туризм» від 05.09.95 р. // Відомості Верховної Ради. – 1995. – №31. (зі змінами, внесеними законом №2608-VI (2608-1) від 19.10.2010 р.). – С. 241-254.

4. Кудла Н. Є. Менеджмент туристичного підприємства: підручник / Н.Є. Кудла. – К. : Знання, 2012. – 343 с.

5. Александрова А.Ю. Международный туризм: учебник / А.Ю. Александрова. – М.: Аспект-Пресс, 2002. – 470 с.

6. Ховрак І.В. Фінансування інноваційного розвитку: реалії та перспективи / І.В. Ховрах // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2013. – №1. – С. 229-235. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/>